

verheugt zich, dat bij al de zendingzaken ook weer eens een evangelisatiepunt op het synodaal agendum staat. Spr. uitte zijn spijt, dat commissie vier zulk een rapport indiende. De conclusies, die voorgesteld zijn, zeggen niets, dan alleen, dat het voorstel van Zuid-Holland-N. niet aangenomen worden moet. De zaak des Konings heeft haast en de Synode mag toch zeker de kerken in de academiesteden wel eens opwekken om over de zaak van een evangelisatie-predikant eens samen te spreken. Het financiële bezwaar mag niet domineeren. Spr. drong aan op wijziging der conclusies.

Dr H. Kaajan wees er op, dat niet de indruk mag gewekt, dat in de academiesteden niets gedaan wordt voor de studenten. Utrecht heeft voor dit werk twee speciale ouderlingen, w.o. een academisch gevormde. Een man is veel te weinig voor het werk onder de studenten en al is al ons werk stukwerk, men wekke niet den indruk alsof met dit voorstel de eerste zet op het desbetreffende schakbord gedaan wordt. Hierna beantwoordde de rapporteur de gemaakte opmerkingen. De commissie kwam eenstemmig tot het voorgestelde, maar zal zich niet verzetten tegen den aandrang als van ds Hagen kwam.

Een breede discussie ontspan zich nu, waaraan deelnamen ouderling Tieleman, prof. dr F. W. Grosheide, ds T. J. Hagen, prof. dr K. Dijk, ds N. Duursema, ouderling Scholtens en dr A. D. R. Polman.

Prof. Grosheide oordeelde, dat in de discussie twee dingen door elkaar gehaald zijn, n.l. de evangelisatie onder de studenten en de vraag of het beroepen van een predikant voor dit werk het meest geschikte middel is. Dit laatste betwist spr. Het is een feit, dat als iemand speciaal voor dit werk wordt beroepen, hij in den studentenkring a priori is veroordeeld. Het onopzettelijke werk is hier van betekenis alsook de invloed van de geloovige studenten op hun mede-studenten. Het heeft ook praktische bezwaren.

Ds T. J. Hagen is dankbaar voor de belangstelling in de Synode voor de evangelisatie. Met prof. Grosheide verschildt spr. van mening. Spr. gaf nader aan hoe z.l. het werk moet worden aangepakt. De plaatselijke actie moet door den specialen predikant worden gestimuleerd. Spr. diende een voorstel in, waarin de wenschelijkheid van het beroepen van zulk een predikant wordt uitgesproken, een van de academiesteden uitgenodigd wordt als zending kerk op te treden in samenwerking met de andere academiakerken en de kerken worden uitgenodigd om dit werk financieel te steunen.

Prof. dr K. Dijk, erkennend, dat er vele kansen voor de evangelisatie zijn, vroeg of er niet te veel gespecialiseerd wordt. Spr. zou graag weer generale deputaten voor de evangelisatie hebben, net als vroeger. De kerkelijke bearbeiding van de leden-studenten der kerken zou spr. geheel uit de conclusie willen verwijderd zien. Het gaat om de evangelisatie onder afgedwaalden.

Ds N. Duursema verdedigde als voorzitter der commissie de ingediende conclusies. De zaak is van alle kanten bezien.

Ouderling Scholtens adviseerde om het voorstel aan de commissie te retourneren en dan rekening te houden met het voorstel-Hagen. Spr. gelooft, dat de bezwaren van prof. Grosheide niet zoo ernstig zijn als de hoogleraar meent.

Dr A. D. R. Polman meent op grond van zijn 5-jarige ervaring in Groningen, dat wat prof. Grosheide heeft opgemerkt, volkomen juist is.

De conclusies werden hierna met het voorstel-Hagen aan de commissie geretourneerd.

Aan de commissie werden voor deze zaak toegevoegd prof. Grosheide en ds Hagen.

Ouderling J. Hommes rapporteerde hierna over een bezwaarschrift van den heer H. v. d. Zwaag te Rinsumageest in verband met beschouwingen over de Verbondsleer en den bundel „Eenige Gezangen“. De Synode besloot zich te houden aan de beslissing van de Synode van 1936.

#### Radio-kerkdienstuitzending.

Hierna kwam aan de orde het rapport van deputaten voor Radio-kerkdienstuitzending van de hand van ds J. A. Tazelaar.

Ouderling S. v. Wijk van Heemstede, die over deze zaak rapporteerde, las eerst dit rapport.

Bij deze zaak kwamen tevens aan de orde een schrijven van de radio-deputaten met verzoek om de positie van rapporterende en adviseerende deputaten voor de toekomst onder ogen te zien, het rapport van de deputaten voor de Radio-kerkdienstuitzending; een verzoek van de classis Batavia, om de kosten van deputaten niet alleen op de Indische kerken te doen drukken en een soortgelijk verzoek namens deze deputaten.

Eerst waren de conclusies over het rapport aan de orde.

Aan de discussie namen deel de leden ds D. Hoek, ds J. L. Schouten, ouderling J. Manni, ds W. L. Milo, prof. dr K. Schilder, ouderling J. Tieleman, ds T. J. Hagen, prof. dr J. Ridderbos, ds W. H. den Houting en ds H. Meijering, die enkele inlichtingen vroegen.

De Synode verenigde zich met de volgende conclusies:

1. de handelingen van deputaten goed te keuren en hen dank te zeggen voor den door hen verrichten arbeid;

2. deputaten décharge te verlenen voor het door hen gevoerde financieel beheer;

3. deputaten op te dragen:

a. de uitzending van kerkdiensten door Geref. Kerken zooveel mogelijk te bevorderen;

b. de uitzending van kerkdiensten in overeenstemming met de in hun uitgebracht rapport op de Synode van 1936 genoemde criteria door een zoo groot mogelijk aantal kerken te doen verrichten;

c. de voorhanden middelen te beheeren, daartoe de door hen te maken onkosten te betalen en een jaarlijksche bijdrage van f 500,— ten behoeve van Radio-kerkdiensten aan de Geref. Kerk te Bloemendaal uit te keuren;

d. voorts al datgene te doen, wat de eer van God en de komst van Zijn Koninkrijk kan bevorderen, mede door de gebruikelijke Morgenwijdingen;

e. voor gemeenschappelijke belangen in dezen samen

te werken met de deputaten voor Radio-kerkdienstuitzending in Ned.-Indië;

f. de Kerken, die na de Synode van 1933 er niet, of onvoldoende toe overgingen een collecte te houden voor de Radio-kerkdiensten, alsnog daartoe op te wekken;

g. aan de volgende Gen. Synode over de verrichte werkzaamheden en over den stand der financiën en het gevoerde financieel beheer, rapport uit te brengen.

Over de door de commissie voorgestelde conclusies inzake het schrijven van de radio-deputaten over hun positie, ontspan zich enkele discussies, waaraan deelnamen ds W. H. den Houting, ds D. Hoek, ds H. Meijering, ouderling J. Manni.

De Synode verenigde zich met de volgende conclusies:

1. de Synode spreke als haar gevoelen uit, dat het karakter van haar deputaatschappen moet gezien als ze zijn, van slechts uitvoerende aard onder gehoudenhoud van ter zijner tijd over gedane arbeid verantwoording te doen;

2. de benoemde deputaten bij voorkomende gevallen als de aangewezen adviseurs te beschouwen, als dit gewenscht wordt geacht door de commissie;

3. dat geen belangrijke kritiek op den arbeid van deputaten behoort te worden uitgebracht, alvorens deputaten in de gelegenheid zijn gesteld eventueel gelaakte handelingen in de vergadering van de praeadviserende commissie toe te lichten.

Ten aanzien van het verzoek van de classis Batavia besloot de Synode:

a. deputaten voor de Radio-kerkdiensten in Nederland op te dragen, aan de deputaten van de Radio-kerkdiensten van de Geref. Kerken in Ned.-Indië, jaarlijks een bedrag van ten hoogste f 600,— (zeshonderd gulden) ter beschikking te stellen uit de hun ter beschikking staande fondsen;

b. zij draagt deputaten op, de kerken mede te deelen, dat uit de collecte voor Radio-kerkdiensten in Nederland, ook bovenvermeld bedrag wordt bestreden.

Tenslotte rapporteerde ouderling S. v. Wijk in deze zitting over het rapport van deputaten voor den geestelijken arbeid in de IJsselmeergebieden.

De gedachtenwisseling werd gevoerd door ds W. H. den Houting, ds H. Meijering, ouderling J. van Woerden, prof. dr D. Nauta en ds D. Hoek, waarna werd gepauzeerd.

#### De middagzitting. Arm-verzorging.

In de middagzitting rapporteerde ouderling M. U. Dijkstra van Anjum over het verzoek van de Part. Synode van Friesland-N. inzake de roeping der Kerk ten aanzien van de verzorging der armen. Aangezien de diaconieën onder invloed van den toenemenden nood en de overvleugeling door de burgerlijke armenzorg al meer gevaar liepen haar ideaal prijs te geven om zelf de armen der gemeente te verzorgen, besloot deze Part. Synode de diaconieën op te wekken zoolang mogelijk ook vast te houden en de Gen. Synode te verzoeken daaraan ernstig haar aandacht te schenken.

De commissie stelde aan de Synode voor, dat deze, overwegende, dat op het gebied van den kerkelijken dienst der barmhartigheid, met name ten aanzien van de grenzen tusschen dezen dienst en de overheidsarmenzorg veel vragen gerezen zijn, die om een zooveel mogelijk eenparige beantwoording roepen,

besluit een commissie van 7 leden te benoemen, aan welke wordt opgedragen:

1. een onderzoek in te stellen naar de vraag, welke de roeping der kerk is ten aanzien van de verzorging der armen in verband met de tegenwoordige toestanden;

2. haar rapport 6 maanden voor de volgende Synode aan de kerken toe te zenden.

Aan de discussie namen deel prof. dr G. M. den Hartogh, dr W. A. v. Es, prof. dr D. Nauta en ds W. L. Milo, waarna de conclusies met algemeene stemmen werden aangenomen.

Dr A. D. R. Polman rapporteerde in dit verband over een bezwaarschrift van hr. J. L. A. B. Duynstee te 's-Gravenhage.

Gezien het besluit om 7 deputaten te benoemen, besloot de Synode dit uitvoerig bezwaarschrift in handen dezer deputaten te stellen.

#### Fondsen uit „historische goederen“.

Prof. dr H. H. Kuiper rapporteerde hierna over het verzoek van de Part. Synode van Zeeland inzake het gebruik van fondsen uit „historische goederen“. De hoogleraar had terzake een gedocumenteerd rapport uitgebracht, dat in druk verschenen is en aan de leden der Synode was ter hand gesteld.

Aan de discussie namen deel dr A. D. R. Polman, ds W. H. v. d. Vegt, ouderling J. Verwoerd, ds T. J. Hagen, ds A. Scheele en dr W. A. v. Es.

Dr Polman vroeg of dit alles nu wel valt onder art. 14 der Armenwet. Is het door dr J. W. Noteboom terzake gemaakte onderscheid juist? Zijn de verschillende bezwaren, die uit art. 14 voortvloeien in het rapport niet te licht gekleurd? Spr. meent, dat dr Noteboom in het Diaconaal Correspondentieblad de zaak juist gesteld heeft.

Ds W. H. v. d. Vegt gaf eerst een nadere toelichting van het voorstel-Zeeland. Met veel wat in het rapport staat, gaat spr. mee. Waarom is de weg door de Synode van 1927 gewezen, niet betreden? Er blijft een principieel bezwaar tegen het bewandelen van den aangevoerde weg. Er moet niet worden uitgegaan van wat Overheid en volksvertegenwoordiging zeggen, maar de kerk moet de principieele lijn ook de Overheid wijzen. Spr. kan dan ook niet anders dan na bestudeering handhaven wat Zeeland in haar voorstel heeft gezegd.

Dr Van Es wees op de sinds 1927 bij vele diaconieën verminderde draagkracht. Spr. vroeg een nadere inlichting over de derde conclusie.

Hierna beantwoordde prof. dr Kuiper de gemaakte opmerkingen. Spr. wees op de moeilijkheid van de door hem behandelde materie en lichtte nader de historie van het voorstel-Zeeland toe. Er is een sterke neiging geweest na de reformatie van de vorige eeuw om de diaconale bemoeiingen uit te breiden. Reeds op het eerste Chr. Sociaal Congres in 1891 heeft prof. Rutgers Sr daartegen gewaarschuwd. In diaconale kringen is sterk de gedachte gekweekt, dat men niets van buiten mag

aannemen. Spr. heeft daartegen steeds sterk geoponeerd. De vaders hebben dit standpunt nimmer ingenomen. Het is spr. zeer wel bekend, dat zijn standpunt door dr Noteboom niet gedeeld wordt. Spr. heeft met dr N. meermalen van gedachten gewisseld, maar kan zijn zienswijze niet deelen. Er is over het karakter der historische fondsen onder de juristen veel verschil. Spr. kan niet inzien, dat de diaconieën niet uit deze fondsen zouden mogen ontvangen als er geen condities in de Armenwet gesteld zijn.

In Zeeland is men in de historie te ver gegaan en reeds Voetius is daartegen opgekomen. Art. 36 der belijdenis zegt wel degelijk, dat de Overheid geroepen is den heiligen kerkedienst te onderhouden. Nooit is gezegd, dat alleen de kerken de armen zouden onderhouden. Als de Hooge Raad onze rechten erkend had, aldus spr., zouden we wel degelijk den eisch hebben kunnen stellen van kapitaliseering van ons deel op de historische goederen, waaruit in de historie de predikantstractementen getrokken werden.

Als de eisch door eenige Overheid zou worden gesteld, dat de namen der armen moeten bekend gemaakt, zouden we daarin niet kunnen bewilligen.

De Synode nam daarop de volgende conclusies aan:

1. dat de Gen. Synode evenals de Part. Synode van Zeeland van oordeel is, dat de zogenaamde historische armengoederen, die aan den weldadigheidszin onzer voorvaders te danken zijn, behooren tot de goede middelen, waarvan ons Bevestigingsformulier zegt, dat de diaconieën gebruik mogen maken, en dit inzonderheid geoorloofd is, wanneer de diaconieën door de economische toestanden in nood verkeeren en niet uit eigen middelen voor hare armen kunnen zorgen;

2. dat de Synode echter moeilijk voldoet kan aan het verzoek dezer Part. Synode om bij de regering er op aan te dringen de bepalingen in art. 14 Armenwet, die volgens haar een belemmering zouden zijn voor onze diaconieën om uit deze historische goederen van het Burgerlijk Armbestuur subsidie te krijgen, weg te nemen, daar de genoemde Synode niet heeft aangegeven welke bepalingen volgens haar zulk een belemmering zijn en de Gen. Synode voorts zeker niet van oordeel is, dat de Burgerlijke Armbesturen zulk een steun aan de diaconieën zouden moeten verlenen zonder de noodige waarborgen, dat de diaconie zelf niet in staat is uit eigen middelen voor hare armen te zorgen, aangezien dit tot misbruik aanleiding zou geven en de offervaardigheid dempen zou;

3. dat de Gen. Synode daarom meent aan elke diaconie te moeten overlaten of zij, noodlijdend zijnde, van de Burgerlijke Armbesturen, die over deze historische armengoederen te beschikken hebben, daartoe steun wil vragen en alleen dan wanneer deze Armbesturen van de bepalingen in art. 14 Armenwet gebruik zouden maken om in het diaconaal beheer zelf zich te mengen of de namen der armen, die ondersteund worden, te weten te komen, de diaconieën dit zouden moeten weigeren en de Gen. Synode daartegen bij de Regering zou hebben op te komen.

De Voorzitter richtte een woord van bijzonderen dank tot prof. Kuiper.

Ds P. C. de Bruin rapporteerde over een schrijven van het hoofdbestuur van den Bond van Ned. Predikanten, dat zijn ervaring t.a.v. de predikantspensioenen ter beschikking van de Synode stelt.

De Synode besloot aan het Hoofdbestuur van den Bond van Nederlandsche predikanten te antwoorden, dat zij met groote erkentelijkheid van het aanbod van den Bond heeft kennis genomen; dat zij echter van dat aanbod geen gebruik kan maken, wijl in de regeling der pensioenen thans geen verandering wordt aangebracht, doch dat zij haar groote waardeering wenscht uit te spreken voor de vriendelijke gezindheid, waarvan het aanbod blijk geeft.

#### Ge-co-ha-ma.

Prof. dr v. Gelderen rapporteerde hierna over het rapport van het Geref. Comité Handelsmarine (Ge-co-ha-ma) en een verzoek van de propagandacommissie van Ge-co-ha-ma om in de te geven aanbeveling vooral de zeekerken op het hart te binden het Comité te steunen.

Na enkele opmerkingen van ds T. J. Hagen verenigde de Synode zich met de volgende conclusies:

1. aan het Gereformeerd Comité Handelsmarine hartelijk dank te zeggen voor den verrichten arbeid en voor het uitgebrachte verslag;

2. vijf deputaten te benoemen, waaronder drie predikanten en twee andere leden onzer kerken, voorts twee secundari voor elk van deze groepen, dus in totaal vier secundari;

3. aan deze deputaten op te dragen:

a. den arbeid van het Gereformeerd Comité Handelsmarine over te nemen en voort te zetten;

b. te overwegen of het mogelijk en raadzaam zal zijn, na enkele jaren een predikant te beroepen voor de geestelijke verzorging der varenden bij de handelsmarine; en daaromtrent de eerstvolgende Gen. Synode te dienen van advies, eventueel na voorloopige bespreking met een plaatselijke kerk, die in aanmerking zou komen, om met het beroepingswerk te worden belast;

4. de financiële belangen van dezen arbeid zeer bij de kerken aan te bevelen, inzonderheid bij de kerken met leden, die varen bij de Handelsmarine.

#### De zaak-Roorda.

Prof. dr G. M. den Hartogh rapporteerde hierna over het beroep van den kerkeraad van Roodeschol t.a.v. de besluiten van de classis Warffum en de Part. Synode van Groningen inzake het niet verstrekken van een attest aan den heer B. Roorda te Winsum, benoemd met het oog op een onderzoek naar art. 8 K.O.

Ouderling J. Manni, ds H. Meijering en ouderling A. Scholtens stelden een enkele vraag.

De Synode nam de volgende conclusies aan:

De Generale Synode:

overwegende, dat aan de classis Warffum het recht, om hr. B. Roorda te Winsum niet te ondervragen en om toch te beslissen over het verlenen of onthouden van medewerking om te komen tot het onderzoek van de Part. Synode, bedoeld in art. 175, Acta Generale Synode 1893, blijkens het in genoemd artikel vervatte synodaal besluit niet kan worden ontzegd;

dat de Part. Synode van Groningen tot de handhaving

van het recht plicht was;

verklaart Roodeschol sis en Par uitspraak n Roodeschol aan de clas

Prof. dr een verzoel betrekking

De Synoc oordeel en kerkeraad van hr. B.

overwege grond is n zijn verzoel

besluit h Kerk van l en deze be deelen.

Hierna g handeling van den h

In de op eerst enkel den van h

Allereers samenwerk zending.

De Syno volgende

10. de b onder Heli deze zaak Vergaderin door hen

verband t

20. uit te behoorlijk ling word toevoeging deputaten

beide verg

30. aan Dienaren

te dragen de Synode

haar daar overleg te zich met

Regeling t

40. de E aldin mo wijziginge

te brenget de te ben stemming

gingen te

50. aan op te dr

Bijzondere alles te v

dezer Reg

Ds A. S financiën

van het z in behand

Prof. dr is als iem

doel, dat

De rap hier een

is precies

Prof. dr erflater n Synoden

Ds N. I Zendingst

Prof. dr paling

van zend gemeense

generale

Ds W. De Syn

conclusie De Gen

1. aan de benoe

26 der Z

2. goed aan ds

volgens b

3. aan geen opd

„De Mae steunen;

4. aan vrijheid t

studie to f 300,—

onder sti

5. goed treffende

in Indië;

6. goed bewaring

7. goed van het

8. vrier

1. van de loos de

gezien in

9. de werken

de Java-scheiden

ontvinge

10. me